

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opraviništvo, na katero naj se blagovoljivo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Nesloga v nemški ustavovernej stranki.

Češko-nemški poslanci so imeli te dni pod načelnštvom Herbstovim v Pragi banket in so pri tej priliki napijali si o slogi in jedinstvi avstrijskih nemških liberalcev ali ustavovercev ter so iz tega svojo tolažbo sklepali, da morajo oni hitro zopet na vlado priti.

Ali nesreča njihova je hotela, da je skoro ob istem času govoril jeden drug vodja nemških ustavovercev od stranke ali frakcije „fortschritt“, baron Walterskirchen, ki je svojim volilcem v Aussee povedal, da ustavoverna stranka nikakor nij jedina, — torej priznal indirektno, da ustavoverna stranka tudi nij več vladati sposobna. Walterskirchen nij s tem nič novega za nas povedal, ali zanimiva je ta samoizpoved nemškega ustavoverca vsakako in je tudi občno pozornost vzbudila.

Baron Walterskirchen je, sklicevaje se na program „112“ pred volitvami v državni zbor rekel in njegovi ustavoverni volilci so mu glasno odobraval, da je on še zmirom proti volilnemu privilegiju velikih posestnikov, ker kompromis na Češkem kaže, da se ta volilni privilegij ravno tako za slovanske terjatve da rabiti. Dalje W. pravi, da levičarski ustavoverci, zlasti veliki posestniki, le v malih rečeh oponirajo vladi, v velikih se pa strašljivo udajejo. Ravno tako graja stare nemške liberalce, da so nezanesljivi, oportunisti, boječi, možje praznih besedij, za katere ljudstvo ni groša ne da. On primerja ustavoverce z infanterijo, ki pa v odločnem

trenotku nazaj beži in še kavalerijo (fortschrittlerje) moti. Na konci pravi, da fortschrittška stranka nehče več popolnem vrniti se mej ustavoversko, ampak bo samostalna ostala. Če bi prišlo novo ministerstvo Auersperg, ga fortschrittlerji tudi ne bi podpirali, ampak se mu protivili.

Jezno so nemške ustavoverne novine za tega delj padle nad resnico govorečega svojega pristaša barona Walterskirchna. „Wien. Allg. Ztg.“ javka: ako bi bilo tudi res, kar je dejal Walterskirchen, vendar je bilo nemodro to ravno zdaj povedati, ko le našim protivnikom prav prihaja. „N. Fr. Pr.“ se v sobotnem listu ljuti nad to specijaliteto „freiherrlichen demokratenthums“; govori o fortschrittlerjih kot „angebliche partei“; pravi, da Walterskirchen od ustavoverne stranke nij imel nobenega mandata tako govoriti, in se zlasti na štajerske nemške ustavoverce jezi, ki ustavoverno slogo kalé. Celó „Fremdenblatt“ toži, da je fortschrittova stranka ustavoverno moč vselej slabila in zdaj jo spet.

Nemške novine bodo gotovo skušale to svojo ravno pokazano rano spet zakriti in bodo skoro spet razkladale svoje jedinstvo. Ali treba je, da se pomni, kaj je morda nepremišljeni trenotek istine povedal.

Iz deželnih zborov.

Kranjski deželni zbor.

(9. seja dné 7. julija.)

(Dalje.)

Fränzl Vesteneck pravi, da na „osobne napade“ ne bo odgovarjal. (Kdo vruga se za „osobo“ njegovo briga? Njegovi grehi so bili

v mislih. Ur.) Narodnjaki kar tako tja v en dan sumničijo okrajne glavarje. O Pfeiferjevem govoru, pravi Fränzl, da je vse to uže v državnem zboru pri debati o proračunu sodnij povedal. Nekega gospoda poslanca, ki je bil kot ud občinskega odbora z deputacijo pri bivšem deželnem predsedniku Kallini, spominja, da je g. Kallina deputaciji prigovarjal, naj se vendar enkrat opusti nasprotovanje proti državnim oblastim, pa pravi, da ta opominj nij mnogo koristil, kajti še denes se slikajo okrajni glavarji kot parklji. Vesteneck pravi, da je on nepoboljšljiv (Radi verjamemo. Ur.) in da mora biti neka meja, drugače se začne anarhija. Cela vrsta dobrih postav pa je sedaj še na papirji. Končno zabavlja nad litijsko občino, ki ima dva deželna poslanca v občinskem odboru, pa ne stori dovolj za saniteto, ne za svečavo in da ne skrbi za reveže.

Poslanec Pfeifer konstatuje, da se je od njega navedeni slučaj dosti pozneje dogodil, po njegovem govoru v državnem zboru, torej ga nij mogel uže v državnem zboru navajati.

Tretji predlog se potem sprejme.

Poslanec Svetec odgovarja Vestenecku, da Litija svoje ubožne pošteno preskrbuje, in ima zato zmirom 5 do 10% doklado. Za policijo je tudi dobro skrbjeno, saj je v Litiji žandarmerijska postaja. Kako pa ta opravlja svojo službo v kakem konkretnem slučaju, kaže to, da ko so se pred kratkim na mostu fantje stekli in je župan poslal k stražmestru žandarmerije, naj gredo žandarji mirit, rekel je ta, da ne gre, če mu ne ukaže sam c. kr. okrajni glavar. Slučajno je prišel drug žandar domov, da je vendar šel umirit. Kar se smradu tiče, so Litijci kmetovalci in potrebujejo gnoja. V

Listek.

Božja pota in Slovenci.

Z Gorenjskega 6. julija. [Izv. dop.]

Nij dolgo tega, kar so naši listi mej drugimi važnejimi stvarmi omenjali neke drobtinice, ki pa v našem narodnem življenju nij ravno brez pomena. Temu bil je povod neki članek v „Auslandu“, kjer neki tuj pisatelj, pišoč o Slovencih, mej drugim pravi: „Slovenec je bolj hinavsk kakor pobožen; na božja pota hodi le, ker je pri njem taka navada, pa ne da bi storil dobro delo“. Eden naših listov v članku „Če smo Slovenci hinavci?“ zavrača to kritiko po svojem. A, niti kritik v Auslandu, niti pisatelj onega članka v „D.“ se nijsta potrudila to na videz malo drobtinico nekoliko globlje prevdariti. Menim, da ne bo odveč, ako k temu pristavim nekatere opazke.

Da bi bil Slovenec sploh hinavsk, temu ne more pritrditi on, ki je imel priliko natan-

čneje opazovati notranje življenje narodovo. Se vé, da izjeme so povsod, ali v obče velja, da če je Slovenec pobožen, je iz prepričanja, in mnogokrat je ta in oni bolj pobožen v srcu, kakor pa se kaže zunaj. Resnica je, da je posebno na deželi slovensko ljudstvo z malimi izjemami navajeno o nedeljah in praznikih se udeležiti službe božje tako, kakor vsakdanjega kruha. Če je oni pisatelj morebiti opazil, da tu nij vselej prave pobožnosti, imenujemo mi to mlačnost, a ne hinavščino in to je ves drug pomen.

Božja pota pa so za naš narod mnogo večjega pomena, kakor bi marsikdo mislil. Ta moramo deliti v dve vrsti. V prvo vrsto spadajo ona, v resnici božja pota, kamor se zateka narod v duševnih in telesnih težavah in potrebah iskat pomoči in tolažbe od zgoraj. Tukaj je doma prava pobožnost in sem ne hodi nikdo iz navade, marveč le iz posebnega dobrega namena. V drugo vrsto pa spadajo navadna božja pota, ali tako imenovani shodi

po deželi. Te bi pa bolj smeli imenovati narodna zbirališča, in ti shodi so za narod velikega pomena, če ravno jih sosebno dandanašnji mnogi grajajo. Kar so bile narodne igre in zbirališča za staro Grško, to so ti narodni shodi v malem za narod slovenski. Začetek je bil cerkven, toda korist teh shodov nij toliko cerkvena, kot narodna. Na te shode gre narod po večjem res le iz navade, da si odahne od truda in težav življenja in se otrese vsakdanjih skrbi. Tukaj se snidejo sorodniki, prijatelji in znanci, ki se davno nijso videli, da se spoznavajo, skupno zabavajo, ter utrjujejo prijaznost in zvezo mej soboj. Na potovanju po takih shodih vidi ta in ona vedoželjna bistra glavica to in ono novo orodje, to in ono napravo, sliši govoriti o tej in onej koristnej stvari, in še sto drugih reči, katerih doma v vasi ne vidi. Tako se širi vednost in omika mej narodom in mnogo naših tako zvanih samoukov si je glave izbistrilo po takih potih. No, se ve da povabi na tak shod tudi

obče pa še celo tudi v Ljubljani dosti smrdi, česar govornik ne reče, da bi zabavljaj, ker ve, da se vse potrebno za občino ne more storiti.

Dr. Schaffer pravi, da le nekateri župani, malo število, v pravem času predložijo račune.

Poslanec Svetec: Ako se sklepa o četrtem predlogu, sklepa gotovo dež. zbor nekaj, za kar nema nikakoršne pravice. Kar se tiče „črnih pik“, katere je poročevalec (Vesteneck) za kranjsko deželno tako sramotilno omenil, so jih gospodje one strani pač sami krivi, ki jih zmirom obešajo na veliki zvon. Zakaj pa oni gospodje vsak najmanjši prigodek: ako se kje kranjski fantje stepó, ali pa ako kak bedasti fantič zalučí kamen, ne da bi vedel kaj dela, v svojih nemških glasilih in po svojem dopisniku razglašajo mej širni svet, posebno po dunajskih novinah. Ako se pri nas kaj nerednega zgodi, je obžalovanja vredno, ali lepše je skrbeti, da ostane doma, nego da se še pretirano širi po svetu, kakor se dela od vaše strani. Potem se nij čuditi, da tuji ljudje, slabo podučeni, po nemških vestih v dunajskih listih res slabo ali neopravičeno sodijo o kranjski deželi. (Dobro na levej.)

Poročevalec vitez Fränzl v. Vesteneck trdi, da nij druge pomoči večino županov pripraviti do tega, da napravijo račune, nego le okrajna glavarstva so. Od vseh kranjskih občin komaj 50 redno polaga svoje račune.

Sprejme se pri glasovanju predlog odsekov in Lukmanov predlog.

Dr. Vošnjak stavi potem v imenu finančnega odseka predlog, da se občini Slavini dovoli za napravo mostú 150 gold., kar zbor odobri.

Poslanec Navratil nasvetuje, naj se telovadnemu učitelju g. Schmidu proti temu, da izroči vsakej ljudske šoli na Kranjskem en iztis od njega izdane „Telovadne šole“ s slovensko terminologijo, I. in II. del, dovoli podpora 150 gold., da more izdati II. del. Zbor to odobri.

Potem se 9. seja sklene.

10. seja, dné 8. julija.

Poslušalstva je mnogo odličnega zbranega, tudi mnogo duhovnikov.

Začetkom seje utemeljuje dr. Bleiweis svojo predlogo, s katero se dodatno k § 28., stavek 8., občinske postave od 17. svečana 1866.

brhk slovensk mladenič svojo drago, da si, neopazovana od silnih domačih prežalcev, prosto razkrijeta svoja srčna čutja in bolesti, svoje nade in radosti. In kdo jima bo zameril. Tako je delal, radoval se in žaloval narod, ko nas nij bilo, tako dela zdaj in bo delal, ko nas ne bo. — Cerkven značaj takega shoda pa je prapor, koji kaže pravo smer, da obiskovalci ne stopajo preveč črez meje, kar bi se brez tega svobodneje godilo.

Najvažnejši pa so taki shodi, posebno oni, na katere pride naroda iz daljnjih krajev, v splošnem narodnem oziru, ker tukaj se bolj kot pri vsakej drugej priliki vzbujajo spoznanje, sloga in vzajemnost mej narodom. Tukaj se snide in spoznava ljudstvo iz različnih krajev, se vzbujajo zavest, da smo vsi bratje in sinovi jednega in istega naroda. Pri tem pa se narod tudi seznanja s to in ono novico, to in ono dogodbo, ki je važna za posamezne, pa tudi za ves narod. Tako se budi in goji ljubezen do naroda in domovine, če tudi ne v dovršenem pomenu, kakoršno zahtevajo današnje politične razmere

leta omejuje izdavanje ženitovanjskih oglasnic. Dodatni zakon se glasi:

§ 1. Pri dokazanem pomanjkanju potrebnih dohodkov ali pri dokazanej spridenej naravnosti sme županstvo odreči ženitovanjsko oglasnico. Pritožba proti odloku županstva gré na občinski odbor in dalje na deželni odbor. § 2. Ta postava stopi v veljavo tistega dné, ko se razglasi. § 3. Mojemu ministru notranjih zadev se nalaga izvršitev te postave.

Govornik pravi: Jedro tega zakona je ta, naj bi županje dobili vendar nekoliko pravic, omejiti izdavanje ženitovanjskih oglasnic. Ako sedaj županje nehčejo oglasnice kakemu beraču dati, obrne se berač takoj na deželni odbor in ta mu jo navadno dovoli. Naprošen tedaj od mnogo županov okolice ljubljanske, katero imam čast zastopati v deželnem zboru, naj bi se županom dalo vendar nekoliko pravic, za braniti beračem in potepuhom ženitovanje, odločil sem se predlagati omenjeni dodatek k občinski postavi. Vsa zbornica vé in je prepričana, kako neizmerno se širi beraštvo po deželi, in kako se je kmetijski proletarijat zadnja leta pomnožil. Deželni zbor je tedaj dolžan, to storiti, kar je v njegovej moči, da se razširjenje beraštva še dalje ne podpira. Trije uzroki so, ki širijo najbolj ubožstvo in beraštvo po kmetih. V prvej vrsti je gotovo krivo to, da se sme vsak berač ženiti. S tem naraščajo občinam, katere morajo za družine takih nič imejočih potepuhov skrbeti neizmerna bremena. Drugo, kar kmetisko blagostanje strašno škoduje, je prosto razkosavanje posestev, katero pritira mnoge kmetске rodovine do tega, da ne morejo živeti. Tretje pa, kar deželi nij na manjšo škodo, je prosta obrtnijska pravica (gewerbefreiheit), vsled katere nehče nobeden več biti delavec, ampak vsak mojster. Zgodovina ženitovanjskih oglasnic je jako obširna in nehčem je denes razlagati. Prosim le sl. zbor, naj izroči moj predlog gospodarskemu odseku, da o njem poroča.

Predlog Bleiweisov se sprejme.

Poslanec dr. Deu poroča o postavnem načrtu, katerega je predložil deželni odbor in katerega je prešojal gospodarski odsek, naj se odveže bira za duhovnike, fare in cerkve, ter nasvetuje, naj se (v našem listu uže priobčeni) postavni načrt odobri.

Poslanec Detelja: Slavni zbor! Zastopniki narodne stranke so uže v gospodarskem odseku nasvetovali, naj se preide o načrtu te

in izobraženo domoljubje, vendar pa je vložena s tem v narod neka vzajemna lastna narodna zavest in omika, katera naš narod odlikuje in katera je pripomogla, da smo Slovenci tudi na političnem polju v kratkem jako daleč dospeli v samostojnosti in narodnej zavesti.

Ti shodi bi postali v narodnem oziru toliko koristnejši, kolikor bolje bi naše šole ugajale svojemu namenu: pravej narodnej omiki v duševnem, narodnem in materijalnem oziru. —

Nij moj namen razpravljati ali kritikovati vsega, kar piše omenjeni pisatelj o Slovencih, akoravno bi se dalo o teh rečeh mnogo pisati. Kdor hoče izreči sodbo o narodih, mora narodno življenje, vnanje in notranje dobro opazovati in študirati, a to se ne opravi mimogrede, kakor imajo navado mnogi, ki veljajo kot učenjaki, ter menijo potem merodajno soditi o zadevah, ki jih niti opazili niso. Jaz sem hotel svoje opazke dodati le zgoraj omenjenim besedam. —r.

postave na dnevni red. S petimi glasi proti štirim je bil ta nasvet v odseku zavržen. V imenu narodne manjšine tega zbora ponavljam denes ta predlog in ga hočem ob kratkem utemeljiti. Velika večina prebivalcev naše dežele se protivi temu zakonu, kateri namerava, da se odveže bira, in sicer se protivi iz raznih uzrokov. Prvič je ta postava nepotrebna, ker bode škodovala kmetovalcem in duhovnikom. Z juridičnega stališča je krivična in nepremišljena. Tudi bode deželnemu fondu napravila velike nepotrebne troške. Nič menj kot 125 občin kranjske dežele se je izreklo proti tej postavi, a samo 22 za njo. Verjemite mi pa, slavna gospoda, da bi bilo tudi teh 22 občin drugače odgovorilo, ko bi bile vedele, da ne gre samo zato, da naj se tisto, kar se ima duhovnom dajati, vsako leto v domačih pridelkih, odslej daje v denarjih; občine niso vedele, da gre zbrati celi kapital, kateri bi po svojih obrestih namestoval biro. Jaz upravičeno vprašam: ali je to liberalno? In vendar se od one strani sl. zbornice tolikokrat naglašajo liberalnost kot cilj in pravilo, a tukaj se ljudstvu sili taka postava, katere ljudstvo na noben način nehče, in katero večina kranjskih občin odbija. Ljudstvo zahteva vse druge postave, kakor jih vi, gospoda, njemu s svojega liberalnega stališča silite, in take postave so: postava zoper oderuštvo, postava proti temu, da bi se posestva, ki so v eksekuciji, ne devastirala, postava, da bi se vendar enkrat odpravilo posilno legalizovanje. Ljudstvo kriči: dajte mi kruha, vi mu pa kamenja ponujate. (Živahna pohvala na levej in mej poslušalci.) Načrt te postave bode oškodoval vse zavezance, namreč kmete in duhovnike. Ako se bode hotela ta postava izvesti, veljalo bode deželo ogromnih troškov. Odkupnina, katera se ima plačati v 20 letih, preračunjenja je na 1,300.880 gl. Iznášala pa bode predno se vplača, gotovo nad dva milijona, ker se računí blizu 69.000 gold. za uredbo odkupnine. Vprašam vas, gospoda, kje pa bodo naši kmetovalci dobili toliko denarja? Ali jim ga bodo morebiti posodili tisti gospodje, kateri jim denes postavijo sili? Našim kmetom uže tako povsod denarja pomanjkuje. Ako bodo mogli ta denar odrajtovati, treba jim ga bode iskati na posodo. A ne mislite, da ga bodo dobili po pet procentov, temuč plačati bodo morali 10 tudi 20%. (Res je! Dobro!) — Jaz sem dalje tudi trdil, da je postava juridično nepremišljena in to je popolnem resnica. Bira je nasledek prostega dogovora obeh faktorjev, kajti kmet daje biro zato, da duhoven opravlja duhovenska opravila. Tedaj bira se daje le za delo in kakor hitro to zadnje neha, ostavi se tudi plačilo. Kjer duhovna nij, tam tudi kmetu nij treba dajati bire. To pa vemo vsi, da je večkrat pomanjkanje duhovnov, in da je mnogo duhovnij zavoljo tega praznih. Tedaj nij prav primerjati biro desetini. Tedaj tudi ne spada pod one pravice, katere veleva cesarski patent od 4. marca 1849 odvezati. Če tedaj tukaj ali tam duhovnov ne bo, kdo bode vrnil občinam kapital? Nobeden. Gospoda, ali je to pravica? (Klici: Res je tako! Dobro.) Pa tudi nepotrebnih troškov bode dalje ta postava deželi nalagala. Uže to, da se bode določilo, koliko ima vsak posestnik odkupnine plačati, bode veliko stalo. Jaz trdim, da bodo ogromni in za našo, z davki preobloženo deželo skoro neznošljivi. Znesek, kateri se je za to preračunil, na noben način ne bode zadostoval, temveč se bode znatno povečšal. Saj vemo, da se je reklo, da bodo troški za uravnavo zemljišnega davka

veljali 6 milijonov; a denes veljajo uže nad 22 milijonov in še nij delo dovršeno! Sklicujejo se gospodje one strani tudi na to, da se je bira odkupila tudi v družih deželah n. pr. v nam sosednjej Štajerskej, Koroškej i. t. d. Vprašam pa, ali so te dežele s tem kaj dobrega dosegle in ali mora biti za nas vse to odločilno, kar se v družih deželah stori? Na Štajerskem imajo tudi okrajne zastope katerih mi nemamo, ali jih hočemo mi tudi zaradi tega vpeljati, ker so jih na Štajerskem ustanovili? Ravno pri včerajšnji debati je g. vit. Vesteneck rekel, da okrajni zastopi pogoltnejo mnogo denarja, da pa ne veljajo nič. Gospoda, Štajerska je bila bogata in srečna dežela, ali vsled liberalnih bedarij, ki so se uganjale zadnje desetletje, je prišla denes do tega, da dežela materijalno skoro slabeje stoji, ko Kranjska. (Klici: Čujte! Čujte. Dr. Vošnjak. Res je!) Ako poročilo odsekovo pravi, da se je jako mnogo občin oglasilo za odvezo bira, moram reči, da je vendar to velik nesmisel, kajti ako jih samo 22 reče „da“, 125 pa „ne“, moralo bi se v poročilu pač glasiti, da je jako malo občin glasovalo za odvezo. Če se nadalje naglašja, da so občine, katere so za odvezo, največje v deželi, to ne dokazuje ničesa za stvar, kajti ravno največje občine ne dajejo nič ali pa le neznatno biro, kakor na primer mesto Kranj ne daje nobene bira. Trditev, ki se nahaja v odsekovem poročilu, da zavira bira umno gospodarstvo, nij družega nič kot prazna fraza. In če nadalje trdi poročilo, da bira zadržuje razkosavanje zemljišč, mislim da je, ko se ravno dan na dan toži, da razkosavanje zemljišč pospešuje beraštvo mej kmetovalci, prej argument proti kakor za postavu. (Dobro. Dobro.) Gospodje z one strani nemajo nikakoršnega družega namena, kot po tej postavi zasejati prepir mej duhovščino in kmetovalce, kar se jim pa ne bode posrečilo. (Dobro! Dobro!) Nazadnje je pa treba tudi vprašati, kdo pa je za postavu? Veliki posestniki, poslanci mest in kupčijske zbornice, kateri vsi nemajo odrajtovati nobene bira. Proti postavi pa smo vsi poslanci te (narodne) strani, legalni zastopniki kmetovalcev, kateri imajo odrajtovati največ bira. (Dobro! Dobro!)

Na to opozarjamo tudi sl. vlado, od katere zaupamo, da te postave, zoper katero mi v imenu kmetovalcev protestujemo, ne bode potrdila. (Živahna pohvala, ploskanje z rokami mej poslanci in poslušalci.)

Poslanec Gariboldi govori za postavu. Pravi, da so se dekanji zoper postavu izrazili, ne da bi bili povedali posebnih razlogov za to. Tako je en dekanat izjavljaj, da je ta postava nov cvet denašnjega „liberalizma“. (Klici z leve: Res je!) Tudi Gariboldi dolži duhovnike, da pritiskajo kmete, da bi jim ti več bira dali, kakor jim gre, akoravno kmetje dajejo s kislim obrazom. (Mar g. Toni Gariboldi res misli, da bode kmet po njegovej postavi z „veselim obrazom“ kapital denarja skladal? Ur.) Strah, izgubiti kar jej ne gre, je provzročil, da je duhovščina proti tej postavi. Da kmetje nijso za odpravo bira, temu se nij čuditi, kajti to so konservativni možje, kateri imajo najraje, da ostane vse pri starem. Črez 20 let pa da bodo, misli govornik, vsi faktorji zadovoljni.

(Dalje prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 12. julija.

V češkem deželnem zboru je bila dne

10. t. m. dolga debata o poročilu glede jezikove naredbe. Sprejet je bil, to se ve, nasvet nemške večine (s 125 glasi proti 81 glasom, katerim se je tudi baron Kotz pridružil), ki se obrača proti onej naredbi. V debati, ki se je vršila o tej zadevi, je poročevalec češke manjšine dokazal, da so v prebivalstvu ono „vzemičenje“ umetno prouzročile dunajske nemške novine. Češki poslanec Gabler pa je naredil zbog tega, ker ustavoverna stranka tako postopa, kakor da je sama vzela v najem državno idejo, ostro opombo, da se hoče nemški del Češke tako za Nemčijo pripravljati, kakor na jugu Trient za Italijo.

Pri banketu, ki so ga imeli češki poslanci, rekel je dr. Rieger, da želi, naj prihodnja sesija najde Čehe v t. c. m. narodnem stanju, v kakeršnem so zdaj Nemci na Češkem, kateri tako tožijo, da so tlačeni.

Vnanje države.

Poroča se, da so Albanci imeli tabor v Jeni Žami, ki je sklenil sklicati vse Albance k orožju, ki je le morejo nositi. Taboru je predsedoval turški uradnik Hafiz paša. Na taboru je bil tudi brat Abedin paše, turškega vnanjega ministra. On in še četrirje drugi Albanci odpučujejo v Rim k laškemu kralju.

Iz Carigrada se poroča, da je turški vojni minister, Osman-paša, hrabri branitelj Plevne, svoje mesto (sam ali odstavljen?) pustil in namesto njega je prevzel Hussein Husni, guverner Skadarski, vojno ministerstvo.

Francoski senat je sprejel amnestijo izgnancev samo s to izpremembo, da se naj amnestirajo sicer vsi, ki so bili udeleženi pri komunardskem vstani, samo ne oni, ki so bili v kontradiktornem postopanju na smrt obsojeni ali na prisilno delanje zaradi umora ali požiganja. — Najnovejši telegram poroča, da je tudi poslanska zbornica potrdila nasvet amnestije v tem smislu, kakor ga je senat izpremenil.

V Italijanskej zbornici je bila v soboto debata o odpravljenju davka na mlenje. Cairoli je govoril za odpravljenje in je zbornica z 269 glasovi zoper 128 glasov sprejela predlog, da preide v tej zadevi v specialno debato.

Dopisi.

Z Dunaja 8. julija. [Izv. dop.] (P. a. c. e. d. e. n. s. za idejo zjedinjene Slovenije.) V dunajskih večernih listih od dne 7. julija je bil iz Prage telegram, ki je mej družimi tudi to le poročal: „Petice zoper jezikovno naredbo (o rabi češkega jezika) vedno dohajajo do deželnega zbora. Iz Rosenberga (na južnem Češkem) je prišla peticija, katera prosi, naj se nemški okraji južnega Češkega pridružijo Zgórenjej ali Spodnjej Avstriji, s katerimi so v narodnej zvezi.“ — Nemški listi, tako „N. Fr. Pr.“, so prinesli ta telegram brez opombe, torej s svojo ustavoverno pohvalo. Ali oglejmo si princip, kateri je v tej nemškej peticiji. Ravno oni isti princip se tu terja, kakor smo ga mi Slovenci naglašali, ko smo terjali (in bomo še), da se slovenski Štajer od nemškega odcepi in s Kranjskim v jedno kronovino združi. Tačas so zoper nas ustavoverni Nemci vpili, da se ne smejo dežele trgati. Zdaj glasujejo uže sami za trganje dežel po narodnosti. Dobro! Zpomnimo si to, morda še prav pride.

Izpod Nanosa 10. julija. [Izv. dop.] Pač čudno, da nekateri nemškutarski gg. deželni poslanci se še vedno tako navdušeno potezajo za ono postavu od 1869. leta, ki terja posilno zjedinjene malih občin v velike. Saj se je vendar uže mnogo pisalo ter govorilo o tem za našo deželo nekoristnem ter v obče po kmetih ne priljubljenem zakonu. Kaj na te resnične izjave ter opravičene pritožbe gori omenjeni nemškutarski gospodje nič ozira ne jemljejo? Pač žalostno! Vsaj vendar kdor hoče

pravi ter pošteni zastopnik naroda biti, ta mora poslušati glas in pritožbe tega naroda ter se i po teh ravnati; „vox populi, vox dei.“

Za velike občine nijsmo še dovolj zreli; premalo imamo zmožnih mož po deželi, da bi mogli opravljati zakonito ter redno težak županski posel; pa če tudi se tu pa tam nahajajo taki, vprašanje je, ali se ti izvolé, kajti mnogokje je dosti ali pa vse odvisno od jedne same osebe, kdo da bode župánil. Ta poslednja osoba pa ne gleda vselej na korist občanov, nego včasih se potruji, da je čisto za njegovo korist, ne občinsko skrbeča osoba izvoljena, samo da je pokorna duša zgornjemu; to je glavna stvar.

Treba je samo nekaj uže obstoječih velikih občin pohoditi ter z dotičnimi župani govoriti o občinskih zakonih; takoj se lahko izpozna, da so ti premalo podkovani v občinskem zakonodarstvu ter da zaradi tega pomanjkanja kraljevati mora največji nered. Mej dotičnimi občani čujejo se pa največje pritožbe zaradi združenja v veliko občino in to z opravičenjem. Kajti vrhu vseh slabih letin, neznosnih davkov in drugih doklad treba je še doklade plačevati za vzdrževanje velike občine, katera je jako malo ali celo nič koristna za one, ki jo morajo vzdrževati. Za nekatere prejšnje male občine, bila je užitninska naklada velik pripomoček, zdaj to tudi velike občine pobirajo, ne vprašaje, ali se zaradi tega jednej ali drugej podobčini krivica godi, kajti nekatere poslednjih vendar morda desetkrat toliko in več užitninskega davka odračunavajo kakor druge; a te poslednje imajo morda večje koristi od tega dohodka, kakor pa one, ki ga dajejo.

Dotične občine, ki so se zjediniše v veliko občino, imajo pa še vedno enake troške, kakor so jih popred imele, ko še zjedinjene nijso bile, ali take, kakoršne imajo ostale male občine. Od kod torej potrebni novec jemati, ko vsi dohodki v mavho velike občine letijo. Takim brezi vsacega dohodka ostalim podobčinam se pa še, v to spadajoče ubožce v preskrbljenje potrebnega stanovanja, hrane in obleke izročuje, kar je ravno takó, kakor če se dá slepcu slepca za voditelja, kajti mala ubožna občina vendar ne bode mogla brez vsacega dohodka, kake dva tri in morda več ubožcev preskrbljevati, ko posamezni občanje ne bodo imeli potrebnega za svojo obitelj.

Še mnogo družih temeljitih uzrokov je, radi katerih se združene občine pritožujejo, in ravno radi teh se ostale male občine nehočejo združevati. Storjeno zló naj bi se odstranilo, ne pa še večje napravljalo; obstoječim velikim občinam naj se dá prosto na razpolaganje, je-li hočejo biti še v prihodnje združene ali ne, in ostale male občine pa naj se nikdar ne silijo k združenju; to bi bilo pošteno in liberalno.

Iz Trienta 6. julija. [Izv. dop.] Pred nekaj dnevi ste v svojem cenjenem listu omenili, da bode 47. štajerski polk pešcev praznoval dvestoletnico svojega obstanka. Kot dodatek k Vašej vesti omenim še, da častniki tega polka uže dolgo časa prostovoljno skladajo denarne doneske, da se ustanovi zaklad v svrhu omenjenej svečanosti. — Prepričan sem, da mnogi rodoljub na slovenskem Štajerskem pozna junaštvo in zvestobo štajerskih Slovencev in da vsak tudi spoštuje in čisla spomin na hrabre vojne čine, s kojimi si je 47. polk pridobil sloveče ime. Nadejam se torej, da bodejo štajerski Slovenci tudi kaj storili, da se bode ta — smem reči — narodni praznik vseh Spodnještajercev slovesneje vršil. Dvestoletnica se

bode praznovala 1882 leta. H koncu naj še navedem imena onih slavnih mož, po kojih se je 47. polk od ustanovljenja imenoval. Wallis (1682—89), Jörger de Tollet (1689—91), Oettlingen (1691—93), Sapieha (1693—94), Solari (1694—1704), Harrach (1704—64), Bayreuth (1764—69), Elrichshausen (1769—79), F. Kinsky (1779—1805), Vogelsang (1805—23), Klopstein (1823—27), A. Kinsky (1827—64), Hartung (1864—1879).

Domače stvari.

— (Župan ljubljanski, sovražnik novih šol v Ljubljani.) Opazovalec v kranjskem deželnem zboru nam piše: V zadnji seji deželnega zbora je slovenski poslanec Detelja predlagal, naj se odseku, ki ga bode pozval z raznih strokovnjakov deželni odbor, predloži vprašanje, ne bi li bilo koristno v Ljubljani ustanoviti kmetijsko šolo, ker bi se to lahko zgodilo z malimi stroški, sosebno ker se za praktične vaje lahko porabi vrt kmetijske družbe in bi nekateri učitelji na ljubljanskih srednjih šolah lahko podučevali v raznih drugih ne kmetijskih v kmetijstvo posezajočih strokah. O vprašanji ali se ima temu odseku naložiti tudi posvetovanje o kmetijski šoli, glasovalo se je po imenih, in je bil predlog g. Detelje s 24 proti 9 glasom sprejet. Proti so glasovali le najbolj zagriženi nemčurji, mej njimi tudi stari birokrat župan Laschan, ki tedaj prav lepo skrbi za razcvitanje ljubljanskega mesta, ker se celó brani ustanovljenja novih deželnih šol v mestu.

— (Tržaški deželni zbor) je doletela hitra kazen za njegovo nedostojno kazanje sovrašstva do slovenskega jezika. Vlada ga je ukazala skleniti, kar se je zgodilo v soboto.

— (Kopitarjeva slavnost.) Zadnje nedeljo sta šla dva uda odbora za slavnost stoletnice Kopitarjeve v Repnjo, da tam prve priprave in dogovore ukreneta.

— (Slovenskim učencem srednjih in višjih šol) ki se razhajajo te dni na počitnice mej svoje v narod, bodi tudi letos priporočano, naj pozabljene otme kakove slovenske narodne pripovedke, pesni, priče, pregovore, kakor jih je mej narodom še obilo. Ob enem naj ne opuščajo narodno zavest buditi, kjer se jim prilika ponudi. V tem oziru nij nikoli dovolj storjeno. Bog zna, kake borbe še naš narod čakajo. Malokomu je namreč kmetova glava in srce tako zaupno odprto, kakor iz kmeta vraslemu študentu, to ve vsak, kdor je to videl in skusil.

— (Izlet „Sokola“) v Kamnik v nedeljo je bil jako sijajen. Popis smo morali odložiti za jutri.

— (Mlad volk.) Iz Logatca se nam piše dné 10. t. m.: Kake tri mesece starega volka prinesel je neki kmet k tukajšnjemu glavarstvu. Pravil je, da ga je v šneperškem gozdu sè sekuro ubil.

Razne vesti.

* (Magjari) nemški jezik kot nepotreben iz svojih šol izmetavajo. V zadnji seji protestantskega cerkvenega shoda v Pešti so protestantje sklenili, da se izmed obligatnih predmetov njih šole nemški jezik kot nepotreben ven vrže. „P. Naplo“ pravi, da je to prav, ker na Ogerskem nemščina nikakor nobenega kulturnega namena nema.

* (Premočno „vino“.) Neki vinski prekupec poleg Landava je nedavno v svoji kleti vino „popravljal“, a svetila mu je njegova hči. Na hip se „vino“ (pripravljanje s spiritom) vname — dekle je preblizu svetila,

Izdatelj in urednik Makso Armič.

— in sè silnim pokom razžene sod, ki je možu zlomil nogo in njega ter njegovo hčer hudo ožgal. Vinski trgovec je umrl še tistega dne, a tudi hči je v nevarnosti.

Tujci.

10. julija:

Pri **Slonu**: Mirori iz Gradca. — Niguist iz Dunaja. — Dragovina iz Trsta. — Hoffmann iz Dunaja. — Fatour iz Reke.

Pri **Malléi**: Heller iz Dunaja. — Weiss iz Brna. — Glück, Brauchbar, Hüber, Loibl iz Dunaja. — Linha iz Pešte.

Dunajska borza 12. julija.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	72	glđ.	40	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	73	„	20	„
Zlata renta	87	„	80	„
1860 drž. posojilo	133	„	—	„
Akcije narodne banke	830	„	—	„
Kreditne akcije	278	„	80	„
London	117	„	90	„
Srebro	—	„	—	„
Napol.	9	„	36	„
C. kr. cekini	5	„	55	„
Državne marke	57	„	80	„

Loterijske srečke.

V Trstu 10. julija: 83. 82. 61. 25. 10.

V Lincu 10. julija: 7. 82. 54. 11. 43.

V hiši št. 9 v spodnji Siški pri Tereziji Povše se oddaje v najem

gostilna,

z vežo in tremi sobami, s kletjo, potem jeden magacin. (320—1)

Najnovije za gospé! Princesinje Štefanije broche-boqueti

pri

A. J. Fischer-ju,

(321)

v Ljubljani.

Za čiščenje in izboljšanje vina

najboljše, najhitreje in najcenejše sredstvo je
prava francoska žolca.

To, kakor tudi prosti navod, kako se rabi, dobi se zmirom z osobnim ali poštnim naročilom pri **A. Hartmannu v Ljubljani**, v Luka Tavčarjevi hiši. (273—9)

Najsijajnejši vspeh zagotavljam. Troški za čiščenje znašajo za vsak hektoliter 4½ kr.

Prednaznanilo.

Ed. Fumagalli.

Družba pride naravnost iz Zagreba, ter sestoji iz 20 oseb in 15 konj. Artisti prve vrste in nedošežno izučeni konji. Omenjati je posebno glasovitega

kanonskega kralja

Rafael Skali,

velikan in orjak iz kristalne palače v Parizu; ta je bil trikrat, in sicer prvokrat v Parizu, potem v Barceloni v Španiji in v Livorni z medaljami odličien ter se kaže v Avstriji prvokrat. V cirkusu uči nadkonjar Emilio jahat in sicer gospode, gospe in otroke z 10 let starimi počenši. Konji so varni, za to se skrbi. Trdoglavi konji in taki, ki niso še zajahani, se izučé.

Vse drugo povedo naznanila po oghih.

Spoštovanjem

Ed. Fumagalli,

vodja.

(318)

Št. 9117.

(315—2)

Razglas.

Podpisani mestni magistrat potrebuje 100 seznjev drv in bo njih zalaganje v soboto dné 17. julija 1880

dopoludne ob 10. uri po očitnej dražbi oddal. Drva morajo biti 24 palcev dolga, čista, po zimi 1879/80 posekana bukova.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dné 2. julija 1880.

Župan: Laschan.

V najem se dá žaga in málin v Pred-Jami,

sestoječa iz 6 tečajev. Žaga je nedaleč od Prečne, tri četrti ure od Novega mesta ter je bila z vsemi posamnimi deli vred popolnoma na novo narejena leta 1879. Žago je združen tudi málin, ima zmirom dosti vode, tako da delo nigdar ne zastaje. Razen tega se pa dajo v najem tudi zraven stoječi svi-njaki, šupa in blizu ležeča dva kosa polja. V najem se dá po javnej dražbi

dné 7. avgusta ob 10. uri dopoludne

v Pred-Jami na tri leta in po preteklih teh letih še za nadalje z vzajemno četrtletno odpovedjo. Kdor hoče vzeti v najem, mora priti sam ali pa naj pošlje legalnega zastopnika, pred dražbo pa se mora lastniku málina ali njega zastopniku izročiti primerna kavejca. Najemniški pogoji se izvedó na dan dražbe ali pa preje pri gradskem oskrbništvu v Zalogu (Breitenau).

Gradsko oskrbništvu v Zalogu,

dné 6. julija 1880.

(316—2)

Slovenska Talija.

Zbirka dramatičnih del in iger.

Na svetlo daje

Dramatično društvo v Ljubljani.

1. vezek: Priročna knjiga za glediške diletante. Cena 50 kr.

Od poznejših vezkov so pošli: 3., 4., 5., 7. in 8. vezek; v ostalih so natisnene sledeče gledališke igre:

(B. = burka; V. = vesela, R. = resna, Ž. = žalostna igra; O. = opereta. Številke za le-temi črkami kažejo število aktov.)

Ultra! (B. 1.) — Na mostu. (B. 1.) — Gospod Čapek. (V. 1.) — Belin. (O. 1.) — Graščak in oskrbnik. (R. 4.) — Serežan. (O. 1.) — Svoje glavnice. (V. 1.) — Roza. (V. 3.) — Klobuk. (V. 1.) — Ptičnik. (O. 1.) — Išče se odgojnik. (R. 2.) — Zabavljica. (V. 1.) — Zakonske nadioge. (V. 1.) — Poglavlje I, II. in III. (V. 1.) — Mutec. (V. 1.) — Telegram. (V. 1.) — Sam ne vé kaj hoče. (B. 1½.) — Ona me ljubi. (V. 2.) — Gospod režiser. (Saljiv prizor.) — Uskok. (V. 1.) — Vdova in vdovec. (V. 1.) — Visoki C. (V. 1.) — Gorenjski slavček. (O. 2.) — Požigalčeva hči. (R. 5.) — Umetnost in narava. (V. 4.) — Zapravljevec. (Carobna igra. 3.) — Pokojni moj. (V. 1.) — Lornjon. (R. 1.) — Gospá, ki je bila v Parizu. (V. 3.) — Na kosilu bom pri svoji materi. (V. 1.) — Brati ne zna. (B. 1.) — Gospoda Kodelja pridige izza gardin. (V. 1.) — V spanji. (V. 1.) — Kovarstvo in ljubezen. (Ž. 5.) — Donna Diana. (V. 3.) — William Ratcliff. (Ž. 1.) — Gluh mora biti. (B. 1.) — Ženska borba. (V. 3.) — Ogenj nij igrača. (V. 3.) — Ena se joče, druga se smeje. (R. 4.) — Garibaldi. (B. 1.) — Marija Magdalena. (Ž. 3.) — Tri Vile. (V. 2.) — Sree je odkrila. (V. 1.) — Pes in mačka. (V. 1.) — Cvrček. (R. 5.) — Lowoodska sirota. (R. 4.) — Trnje in lavor. (R. 2.) — Doktor Robin. (V. 1.) — Pesek v oči. (V. 2.) — Kozarec vode. (V. 5.) — Igralka. (V. 1.) — Dva gospoda pa jeden sluga. (B. 1.) — Star samec. (R. 2.) — Stara mesto mlade. (V. 1.) — Gringoire. (R. 1.) — Ena se mora omožiti. (V. 1.) — Berite „Novice“! (V. 1.) — Dva zeta. (V. 1.) — Nemški ne znajo. (B. 1.) — Ženski jok. (V. 1.) — Moja zvezda. (V. 1.)

„Slovenska Talija“ je na prodaj po knjigarnah v Ljubljani, pa se lahko tudi naroči naravnost od Dramatičnega društva v Ljubljani.

Kdor si naravnost od društva naroči vse prej navedene knjige, katerim je v knjigotržstvu cena 18 glđ. 55 kr., jih dobó za znižano ceno 14 glđ.

Ce se od društva vsaj za 4 glđ. knjig naroči ob enem, društvo popusti 20% navadne cene, ki je ustanovljena posameznemu vezku in na zavitku tiskana.

Narodnim društvom, katera provajajo gledališke igre, je priporočati, da si od vsake igre, ki jo hoté igrati, omislijo celo garnituro, t. j. toliko knjižic, kolikor jih je igralcem treba o provajanji; cele tiskane igre učeim se igralcem mnogo bolje ustrezajo, kakor same izpisane naloge, vrhu tega pa so še cenejše.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.